

MÜNAFIKLARIN FESAD ÇIKARTMALARI*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyicileri!

Bayramlarınız mübarek olsun... Oruçlarınız, ibadetleriniz, Ramazandaki hayrât ü hasenâtınız makbul olsun... Allah-u Teâlâ Hazretleri nice Ramazanlara kavuşursun... Nice Kadir gecelerini ihyâ etmeyi, o sevapları almayı nasib eylesin... Nice hakîkî bayramlara, bayramı hak etmiş olan hakîkî müslüman olma noktasına ulaştırsın... Ve ahirette de rızasına erdirip, cennetiyle cemâliyle taltif ederek, en büyük bayrama cümlelerinizi kavuşursun...

Tefsir sohbetlerimizde Bakara Sûresi'nin 11. ayet-i kerimesine ulaşmıştık, on ayetini izah etmiştik. Bu gün 11, 12, 13. ayetlerini ve devamını izah etmek istiyorum.

Konunun kolay anlaşılması için, bir sebab-i nüzül hadisesini anlatmak istiyorum. Çünkü hadisenin algılanması, anlaşılması kolaydır. Hadise anlaşıldıktan sonra, olay bilindikten sonra, olayın dayandığı fikirler yâni soyut kavramlar, mücerred fikirler daha kolay anlaşılır.

a. Münafıkların Reisinin Davranışları

Rivayetlere göre Medine-i Münevvere'de münafıkları reisi, reîsü'l-münâfîkîn sıfatını

---

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

kendi kusurları dolayısıyla alnına yaftalamış, yapıştırmış olan Abdullah ibn-i Übey ibn-i Selül ve arkadaşları bir gün sokakta gidiyorlarmış...

Biliyorsunuz, Peygamber Efendimiz'den önce Evs ve Hazrec kabileleri kavgaya durmuşlar yıllarca. Sonra da anlaşmaya girişmişler. Bu şahsı, bu münafıkların reisi olan kişiyi kendilerine reis seçmeyi, hükümdar yapmayı düşünmüşler. Böyle bir saltanatlı adam, edâlı, kendisini böyle yükseklerde gören bir adam bu şahıs.

Peygamber SAS Efendimiz'in getirdiği vahiylerle, İslâm'a ilk önce mütereddid bir mesafede kalmış. Sonra Bedir Savaşı olup da müslümanlar karşı tarafı yenince, "Tamam bu taraf daha kuvvetlenecek" diye, "Ben de müslüman oldum!" diye zahiren söylemiş. Ama hem Bedir savaşında hem de diğer savaşlarda müslümanların aleyhinde çalışmaktan geri durmamış bir kimse. Tavırları itibariyle güvenilmez, kaypak, içten pazarlıklı, müslümanlara kızan, kendisinin hükümdar olmasını engelliyen kişiler diye gören bir kimse. Yahudilerin bazı kabileleriyle de onların antlaşmaları vardı. İşte böyle bir şahıs.,,

Bu şahıs yanındaki yordakçıları, adamlarıyla beraber sokakta gidiyor. Karşıdan da Ebû Bekr-i Sıddîk, Ömerü'l-Faruk, Aliyyü'l-Murtazâ Efendilerimiz gibi sahabenin seçkinleri, kavmin de önderleri geliyorlar... Ebû Bekr-i Sıddîk meselâ, sıradan bir insan değildi; bayağı hatırlı, itibarlı, yüksek, bilgili, zengin,

eşraftan, âyândan bir kimse idi, zarif bir kimse idi. Hazret-i Ömer öyle, Hazret-i Ali Efendimiz mâlum.

Şimdi bizimkileri karşıdan görünce Abdullah ibn-i Übey ibn-i Selül, yanındakilere demiş ki:

“—Bak, şimdi ben bu gelen sefihleri, beyinsizleri, budalaları nasıl işleteceğim, nasıl alay edeceğim!” demiş.

Uzaktayken, böyle kendi adamlarıyla konuştuğundan sonra, onların yanına gitmiş. Yaklaştıkları zaman, Ebû Bekr-i Sıddîk RA Efendimiz’in elini tutmuş ve onun sıfatlarını saymaya başlamış. Meselâ, ne demiş:

“—Merhabâ seyyid-i Benî Temîm!” demiş. Temim Kabilesi’nden idi Ebû Bekir-i Sıddîk Efendimiz. “Temim kabilesinin önderi olan, efendisi, başkanı olan, seyyidi olan zât, şeyhü’l-İslâm... Yâni, müslümanların böyle saygın ihtiyarlarından, Rasûlüllah’ın garda sâniisi...” Yâni, (*sâniye’sneyni iz hümâ*) ayet-i kerimesini de, demek ki biliyor.

Hicrette Sevr Dağı’ndaki mağaraya saklandıkları zaman, yanında Ebû Bekr-i Sıddîk vardı. Ebû Bekr-i Sıddîk RA telaşlanıyordu. Müşrikler tam mağaranın ağzına doğru gelmişlerdi. Eğilseler Peygamber Efendimiz’i ve Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz’i görebileceklerdi ama, örümcek gelmiş oraya, hemen acilen bir yuva yapmış.

Bu arada onu söyleyeyim ki, şimdi bu Avustralya’da Adelaid’de bakıyoruz, bahçelerde kocaman, böyle avuç gibi

örümcekler var. Kısa zamanda kocaman bir ağ kuruyorlar. Ama zararsızmış. Hatta, öteki zararlı örümcekleri yakalayıp yok ettiği için, faydalı da denilebilir. İki ağacın arasına bir hat geriyorlar, yere bir hat çekiyorlar; şaşıyoruz, çarşaf gibi kocaman, muntazam bir ağ... Kendileri de kocaman, orada avını bekliyorlar.

Tabii, Allah her şeye kâdir. Mağara'nın ağzına böyle çarçabuk bir ağ ördürmüş. Yâni çarçabuk örülebildiğini, biz burada gözlerimizle görüyoruz ama, bu iş çabuk olmasa bile Allah CC dileyince çarçabuk yaptırır, o ayrı. Ama fiilen de görüyoruz.

Şimdi Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz, Peygamber Efendimiz namına telaş ediyor. Rasûlüllah'a bir zarar vermesinler diye... Çünkü, öldürmek kasdıyla takibe çıktılar. Evinde yakalayamayınca takibe çıktılar. Ellerine imkân geçseydi, evinde bastırıp, baskın yapıp öldüreceklerdi. Evinde yakalayamayınca, izine düştüler kaçırmayalım elden diye. Yakaladıkları yerde hayat meselesi yâni, öldürmeye kasdedecekler. Yapamazlar ama, yaptırmaz, yaptırmadı Cenâb-ı Hak ama; bu telaş tabii Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz'de var, telaş ediyordu.

Ama Peygamber Efendimiz gayet güzel cevap veriyor. Ayet-i kerimede bildiriliyor ki:

لَا تَحْزَنُ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا

(التوبة: ٤٠)

(*La tahzen inna'llàhe meanâ*) “Ey Ebû Bekir, sen mahzun olma, Allah bizimle beraber!.. Allah bizi destekliyor, biz Allah’ın yolundayız, Allah’ın emriyle hareket ediyoruz. Bunlar Allah düşmanları, mahzun olma!” buyurdu. (Tevbe, 9/40)

Şimdi bunu bildiği anlaşılıyor. Methederken, “Ey Benî Temim’in seyyidi, efendisi!.. Ey müslümanların yaşlı, önde gelen kimsesi!.. Ey Rasûlüllah’ın mağarada yanına arkadaş olan kişi!.. Ey nefis ü malini Rasûlüllah’a bezletmiş bulunan Hazret-i Sıddîk!” demiş. Yâni, kendisini İslâm hizmetine verdiğini, malını İslâm hizmetine verdiğini cin gibi biliyor.

Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz, hayatını fedâ ediyor Peygamber Efendimiz’e. Öyle teslim olmuş, ölmek onun için şeref. Malının hepsini verdi. Kaç bin altını vardı, kırk bin veya altmış bin gibi bir rakam hatırlıyorum. Onu İslâm emrine verdi, hepsini verdi.

“—Çoluk çocuğuna ne bıraktın?” deyince,

“—Allah ve Rasûlü’nü bıraktım, başka bir şey gerekmez!” dedi.

Allah’ın emrine, İslâm’ın gelişmesine verdi.

Şimdi bu haklı sıfatları biliyor ve söylüyor. Bunların hepsi doğru... Sözler doğru ama söyleyen iyi niyetle söylemiyor, dalga geçmek için, işletmek için söylüyor. Karşı tarafı güyâ şişirmek için söylüyor ama, onlar da Ebû Bekr-i Sıddîk, Allah’ın sevgili kullarından, sevdiği kullarından ve evliyâdan. O onun ciğerinin köşesini bilir evvel Allah, Allah’ın izniyle.

Sonra münafıkların reisi, Hazret-i Ömer'in elini tutmuş:

“—Merhaba seyyid-i Benî Adiy.” O da Kureyş'in Adiy Kabilesi'nden. “Ey Adiy Kabilesi'nin önderi, seyyidi, beyefendisi. Dininde kavî, dînî yönden gayet sağlam. Nefs ü mâlini Rasûlüllah'a bezletmiş bulunan Hazret-i Fâruk!” demiş.

Faruk sıfatı da biliyorsunuz, Rasûlüllah Efendimiz'in yanında meseleler bahis konusu olduğu zaman, hakkı batılı gayet güzel ayırt edici, kendi görüşlerini Rasûlüllah'a arz eden, “Yâ Rasûlallah, şöyle yapalım!” filan diyen. O fâruk sıfatı öyle kazanılmış güzel bir sıfat. Böyle söylüyor ama, içten değil.

Rasûlüllah'ı da zaten, Kur'an-ı Kerim'de geçtiğimiz derste nakletmiştik; ayet-i kerimede Münâfikûn Sûresi'nde anlatılıyordu:

إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ
لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ
وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ

(المنافقون: ١)

(*İzâ câeke'l-münâfikûne*) “Ey Rasûlüm, sana münâfıklar geldikleri zaman, (*kâlû neşhedü inneke lerasûlü'llàh*) ‘Şehadet ederiz ki, sen muhakkak Allah'ın rasûlüsün!’ derler.” Söz doğru. (*Va'llàhu ya'lemu inneke lerasûlüh*)

“Allah biliyor ki, sen onun Rasûlüsün. (*Va’llàhu yeşhedü inne’l-münâfikîne lekâzibûn.*) Ama Allah şهادet eder ki, münafıklar yalan söylüyorlar.” (Münâfikùn, 63/1)

Neden?.. Söyledikleri söz doğru ama, onu inanarak söylemiyorlar, münafıkça söylüyorlar, içleri inanmıyor. Yâni içleri inanmadan söyleyince, yalancı olmuş oluyorlar.

Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz’den sonra, Ömerü’l-Fâruk Efendimiz’i de öyle methetmiş. Sonra Hazret-i Ali Efendimiz’in elini tutmuş:

“—Merhaba Rasûlüllah’ın amcazâdesi, damadı, Rasûlüllah SAS’den başka bütün benî Haşim’in efendisi, seyyidi!.. ” filân demiş.

Tabii Ebû Tâlib’in oğlu olması dolayısıyla, Benî Haşim kabilesi içindeki itibarını, asaletini de biliyor.

Ama tabii, Hazret-i Ali Efendimiz Allah’ın arslanı. *Esed* arslan demek, *Esedu’llâhi’l-gâlib*... Ben kardeşinizin ismi *Es’ad*, ayın ile; en mutlu, en bahtiyar demek. Ama o *esed*... *Esedu’llâhi’l-gâlib*, Allah’ın her girdiği cenkte düşmanını yenen, her savaşta galip çıkan arslanı... Hazret-i Ali mert insan. Gözünü daldan budaktan sakınmayan, Rasûlüllah’a canını verecek insan.

Hazret-i Ali Efendimiz Abdullah ibn-i Übey ibn-i Selül’e, yâni reisü’l-münâfikîne demiş ki:

“—Ey Abdullah, Allah’tan kork da, münafıklık etme!”

Yâni biliyor ki, sözleri dalga geçmek için söylüyor. Ciddî durmuş, yutmadıklarını, onun istihza etmek istediğini yüzüne vurmuş. Zâten uzaktan arkadaşlarına, “Ben şunlarla dalga geçeceğim.” dediği zamanda, pek duyulmasa bile, onlar ferasetlerinden, kerametlerinden anlamışlardır onun öyle dediğini.

Demiş ki:

“—Ey Abdullah, Allah’tan kork! Utanmaz mısın, sen niye böyle dalkavukluk yapıyorsun; inanmadığın şeyleri söylüyorsun, münafıklık yapıyorsun?.. Münafıklar Allah’ın yarattığı mahlûkâtın en şerlileridir; o duruma niye düşüyorsun?” diye nasihat etmiş.

Onun üzerine o da demiş ki:

“—Yâ Ebe’l-Hasan!”

Biliyorsunuz Araplar soylu insanlara ismiyle hitap etmezlerdi, adet öyle, töre öyle. En büyük çocuğunu söyleyerek, onun babası diye söylerlerdi. Hazret-i Ali Efendimiz’in de büyük çocuğu Hasan olduğu için, “Yâ Ebe’l-Hasan” yâni, “Ey Hasan’ın babası!” diyor. “Ey Ali!” dese, asaletine riayet etmemiş olacağından diyemiyor öyle. Asaletli insanı muhatap alma tarzında, “Ey Hasan’ın babası!” diyor.

“—Benim hakkımda öyle söyleme, ben öyle değilim. Vallâhi bizim imanımız da sizin imanınız gibidir. Bizim tasdikimiz de sizin tasdikiniz gibidir.” demiş, yalan söylemiş.

Yâni, inanmış değil; tasdiki de bu mübareklerin tasdiki gibi değil, imanı da onların tasdiki gibi değil.

Tabii, Allah bu olayı Rasûlüllah SAS'e bildiriyor. Onun üzerine bu sefer, bu sohbetimde bahis konusu edeceğim ayet-i kerimeler inmiş oluyor.

b. Münafıkların Biz İslah Ediciyiz Demeleri

Bu olay hatırımızda olunca, geçen hafta başladığımız ayetlerde münafıkların Allah'ı kandırmaya, müslümanları kandırmaya çalışıp, inandık dedikleri halde inanmadıkları, kalblerinde hastalık olduğu anlatılmıştı. Sonra bu hafta bahis konusu edeceğimiz ayet-i kerimelerde söyledikleri sözlerin cevapları verilmiş oluyor.

Şimdi okuyalım, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا
نَحْنُ مُصْلِحُونَ

(البقرة: ١١)

(*Ve izâ kîle lehüm lâ tüfsidû fi'l-ard*) “O münafıklara, ‘Yeryüzünde, yerde, dünyada ifsad etmeyiniz, yâni fesad çıkartmayınız!’ denildiği zaman; (*kâlû*) o münafıklar dediler ki: (*Innemâ nahnü muslihûn.*) ‘Hayır, biz ifsad edici, bozgunculuk çıkartıcılar değiliz; ıslah edicileriz, iyilik yapıcılarız!’ dediler.” (Bakara, 2/11)

Şimdi o olayı hatırlayarak, bu ayetleri anlamaya çalışalım:

(*Ve izâ kîle lehüm lâ tüfsidû fi'l-ard*) Efsede-yüfsidu-ifsâden. Sülâsisinin masdarı *fesâd*. *Fesede*, bir şeyin fâsid olması, bozulması demek. *Efsede-yüfsidü* de; bozuk yapmak, bir işi bozmak mânâsına geliyor. “Yeryüzünde işleri bozuk yapmayın, yâni bozmayın, bozgunculuk yapmayın!” denildi. Kim dedi?.. Deminki olaydan hatırlayın, Hazret-i Ali Efendimiz dedi. “Öyle münafıklık yapma, bozgunculuk yapma!” diye dobra dobra söyledi.

Bu *efsede*, işte bozgunculuk yapmak, yâni bozukçuluk çıkartmak, ortaya bozukluk, bozgunculuk koymak mânâsına.

Onlar da dediler ki: (*Innemâ nahnü muslihûn.*) “Biz bozukluk yapıcılar değiliz, ıslahât yapıcılar, ıslah edicileriz.” *Asleha-yuslihu-ıslah* da, *salâh* sülâsisinden geliyor. *Saleha*, bir şeyin sâlih olması, iyi olması demek. Sâlih insan, iyi insan demek. Bir işin bir şeye sâlih olması, uygun ve iyi olması mânâsına. *Asleha* da bir işi sâlih, iyi uygun bir şekilde yapmak demek.

“Bozgunculuk yapmayın!” deyince, adamlar: “Hayır biz bozgunculuk yapmıyoruz, iyi yapıyoruz, iyi işler yapıyoruz!” diye cevap verdiler. İşte o demin anlattığım olaylarda gördüğünüz gibi.

Şimdi burada görüyorsunuz, münafıklık, yâni münafıkların bu tavırları aslında bir bozgunculuk, bir fesad çıkartma..

Fesad çıkartmak ne demek? “*Lâ tüfsidû*’dan Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin muradı nedir?” diye İbn-i Abbas, İbn-i Mes’ud ve diğer müfessir sahabilerin izahlarında, “Buradan maksat kâfir olmak, Allah’a isyan eylemek, isyanı teşvik etmektir.” demişler. Yâni, yeryüzünde ifsad yapmayınız demek, “Kâfirlik yapmayın, Allah’a asilik eylemeyin, günah işlemeyin!” mânâsına.

Burada Hazret-i Ali Efendimiz, yâni “Münafıklık yapmayın, bozgunculuk yapmayın!” diyen taraf, doğru bir söz ifade ediyor.

İslâm yeryüzünü düzeltmek için gelmiştir, yeryüzüne düzen vermek için gelmiştir. İnsanın ruhunu, aklını, bedenini, ailesini, toplumunu, devletini, milletini, uluslararası alanı düzeltmek için gelmiştir İslâm. Her şeyi güzelleştirmek için gelmiştir. Peygamber SAS Efendimiz de, alemlere rahmet olarak inmiştir. Allah, bir rahmet olarak göndermiştir Peygamber Efendimiz’i... İnsanlara doğru yolu göstereceğin de, insanlar kötü duruma düşmesinler, iyi olsunlar diye göndermiştir.

Binâen aleyh, İslâm’ın amacı dünyayı düzeltmektir. Yâni bazıları, “Din ahirete ait bir duygudur.” der. Hayır! Din, İslâm dini, dünyayı da düzeltmeyi amaçlıyor, kişiyi de düzeltmeyi amaçlıyor, kişinin kalbini de düzeltmeyi amaçlıyor, aklını da düzeltmeyi amaçlıyor, ahlâkını da düzeltmeyi amaçlıyor, ticaretini de düzeltmeyi amaçlıyor... Her faaliyetini güzel yapmasını öğretmeyi amaçlıyor.

Binâen aleyh, İslâm insanların, insanlığın, dünyanın iyiliğini istiyor ve dünyayı iyiliğe götürmek ve insanları mutlu etmek amacını taşıyor. Onun için, İslâm en büyük nimettir. Allah'ın üzerimize nimetleri çoktur, hamd ü senâlar olsun, nimetlerini sayamayız:

وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا

(İbrahim: ٢٤)

(*Ve in teuddû ni'meta'llâhi lâ tuhsühâ*)
“Saymaya kalksanız, sayıp bitiremezsiniz Allah'ın nimetlerini.” (İbrâhim, 14/34) Sonsuz nimetleri vardır.

Ama, en büyük nimeti nedir?.. İslâm... Çünkü her şeyimizi düzeltiyor. Kalbimizi düzeltiyor, inancımızı, imanımızı düzeltiyor, ahlâkımızı düzeltiyor, nefsimizi düzeltiyor... İçeride şehvât-ı nefsanıyyeyi, hevâ-i nefsi izale ediyor, kalbi nurlandırıyor, kötü huyları attırıyor, halis muhlis bir insan haline getiriyor. İyi duygular içinde, Allah'a hesap vereceğini düşünerek, insanlara iyilik eden bir varlık haline getiriyor. İslâm nimet, Peygamber Efendimiz rahmet... Dinin amacı insanların saadeti...

Şimdi tabii, bunun karşısına çıkmak nedir?.. Bozgunculuk yapmak demektir. Yâni o zaman Allah'ın insanları, toplumu, ahlâkı, her şeyi düzeltmek için bir reçete olarak gönderdiği tedbirleri bozmağa çalışmak, yaptırtmamağa çalışmak, engellemeye çalışmak nedir?.. Yeryüzünde bozgunculuk çıkartmak demektir, yeryüzünü fesada vermek demektir.

Hakîkaten de, her devirde öyle olmuştur. O devirde de münafıklar böyle İslâm'a karşı çıkararak, müşrikler, kâfirler gibi, içeriden bozgunculuk yapmışlardır. Düzeltilmek istenen şeyleri engellemekle bozgunculuk yapmışlardır. Neyi düzeltmek istiyordu Peygamber Efendimiz?.. Ellerle yapılan putlara tapılmasını istiyordu, bu inancı düzeltmeye çalışıyordu. Bir Allah'a; yeri göğü yaratan, kâinâtı halk eden, insanları yaratan, yaşatan, Rabbü'l-âlemin'e, alemlerin Rabbine sevk ediyordu. (*El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn*) diye başlıyor Kur'an-ı Kerim. Ona ibadete sevk ediyordu.

O mu hayırlı, alemleri yaratan, kâinâtın yüce yaratıcısına, gerçek yaratıcısına, bizi yaratan Rabbimize, her şeyimizi borçlu olduğumuz Mevlâmıza mı ibadet etmek iyi; yoksa kenarda bir taşken, bir ağaçken, bir ustanın elinde yontulup şekillendirilmiş bir heykele mi tapmak, ona kurban kesmek, onun önünde oturup kalkmak, yatmak mı doğru?.. Tabii, Allah'a itaat ve ibadet etmek doğru...

Şimdi burada, —geçtiğimiz senelerde sohbetlerde anlatmıştım— Budistlerin büyük tapınaklarına gittik. Elleriyle yaptıkları koca göbekli, yarı çıplak Buda heykellerinin önünde, nasıl halının üzerinde secde ediyorlar. Tüylerim diken diken oldu. Siz kendiniz yapmadınız mı bu heykeli?.. Kendiniz inşa ettiniz, kendi imâlâtınız. Ellerinizle yaptığınız şeyin niye karşısına geçiyorsunuz, bir de saygı gösteriyorsunuz? Öyle saçma şey mi olur?..

Bunu düzeltmeye çalışıyor İslâm. İslâm'ın karşısına çıkanlar da bozuk şeyi savunuyorlar. İyiyi hakim kılmamaya çalışıyorlar.

Şimdi buradan, İslâm'ın amacının güzel olduğu anlaşılıyor. Münafıkların ve kâfirlerin amacının da, insanların zararına olduğu kesin olarak anlaşılıyor. Fakat adamlar, böyle yapmayın denildiği zaman;

“—Biz de sizin gibi inanıyoruz. Bizim tasdikimiz de sizin tasdikiniz gibi, imanımız sizin gibi, farkımız yok... Biz ıslah edicileriz.” diyorlar.

Dedelerimiz söylemiş:

“—*Kimse ayranım ekşi demez.*”

Halbuki ekşidir ayranı, içtiğin zaman üf dersin, hiç tadı tuzu yok dersin. Ama hiç kimse ayranım ekşi demez, kusurunu görmek istemez. Kabahat allı güllü fistan olsa, kimse giymek istemez, benimsemek istemez. Herkes kendi fikrini iyi sanır. Herkes değil de, bir çok kimse, olgun olmayan kimseler...

Yanlışı kendisi benimsediği için, bazen de inat ile savunur. Hatta hani fıkrada geçtiği gibi: İki Karadenizli uzakta, kayanın üstünde bir karaltı görmüş. Uzakta, kayalığın ucunda şöyle bir karaltı... Bir tanesi demiş ki:

“—Aaa keçiye bak, kayanın ta ucuna kadar çıkmış?”

Ötekisi demiş:

“—Kardeşim o keçi değil, kartal, büyük bir kuş; sen yanıyorsun!..”

“—Yok canım, keçi... İşte bak, gözünü iyice dik, dikkatli bir şekilde bak! Bu keçi...”

Ötekisi kartal demiş, bu keçi demiş. Şimdi tabii bu anlaşılmıyor uzaktan. Amma olacak bu ya, kartalmış demek ki; uçmuş, kanatlarını açmış, böyle boşlukta süzölmüş gidiyor. Tamam, belli ki keçi değil, keçi uçamaz. Uçan hayvanı görünce kayalıklardan havaya doğru, keçi diyen adam tabii yenilmiş oluyor. Ötekisi diyor ki:

“—Bak sen keçi diyordun, ben kartal diyordum. İşte uçtu, görüyorsun, keçi havada uçar mı?”

“—Uçsa da keçi, uçmasa da keçi...” demiş.

Bu artık inatlaşmanın çok güzel, böyle çerçevelenmiş bir manzarasını çiziyor karşımıza.

İnsanlar kendilerini doğru yaptım sanıyorlar ama, herkes doğru yapmıyor. Bu devirde de öyle. Zaten Selmân-ı Farisî RA demiş ki:

“—Bu ayet-i kerimedeki bahsedilen herifler, yâni ‘Bozgunculuk yapmayın!’ denildiği zaman kendilerine; ‘Yâ, biz ancak ıslah ediyoruz.’ diyenler daha gelmedi.” demiş.

Demek ki, daha azılı bozguncular gelecek de onlar da ıslah iddiasında bulunacak, ıslahat iddiasında bulunacak; düzeltiyoruz diye daha berbat edecekler.

Fıkıyla bazen güzel anlaşılıyor işler: Adamın bir rahatsızlığı varmış, önüne gelen bir reçete yazmış. Her reçeteyi kullandıkça, düzeltereçiz

diye herkes bir müdahale edince, onları da kullandıkça, hastalığı daha çok artmış, ölecek noktaya gelmiş. Şimdi herkes bir reçete yazıyor ama, bilmeyen bu işe karışmasın!

Şimdi bunlar diyorlar ki: (*Innemâ nahnü muslihûn.*) *Innemâ*; sadece ve sadece demek, edât-ı tahsis. “Başka bir şey değil, sadece ıslah edicileriz. Yâni, bunun dışında başka bir şey yok. Sadece ıslah edicileriz!” diyorlar ama, yaptıkları iş ıslah etmek değil.

Bir de, ıslah ederiz sözünü açıklayayım. Tabii bunlar diyorlardı ki:

“—Şimdi toplumda bir çekişme var. İşte bir tarafta ehl-i kitap var, yahudi kabileleri var, yahudiler var, hahamlar vs. müşrikler var. Bir de bu müslümanlar çıktı şimdi. Bunlar birbirleriyle iddialaşıyorlar, çekişiyorlar, toplumda bir kutuplaşma oldu, ayrımcılık filan çıktı. Biz ikisini ıslah etmeye, aralarını düzeltmeye, ki *ıslah-ı zatü'l-beyn* denilir buna; “İki tarafı ıslah etmeye çalışıyoruz.” gibi bir mâsum gerekçeyle söylüyorlar ama, bu sözleri samîmî değil.

Ebû Bekr-i Sıddîk'ı methederken kızdıkları gibi; Rasûlüllah'a “Sen Rasûlüllah'sın, şهادet ederiz.” dedikleri zaman, aslında Rasûlüllah olduğuna inanmadıkları ve kızdıkları gibi; ıslah ediyoruz dedikleri zaman da, asıl maksatları ıslah değil. Ama başkalarına karşı kendilerini savunmak için, haklı göstermek için bu sözü söylüyorlardı: “İki arayı düzeltiyoruz.” diyorlardı.

Hak ile bâtılda, ikisinin arası bulunmaz. Hak gâlip gelir, hak tutulur. Bâtıl izâle edilir, atılır.

Hastalığın tarafı tutulur mu? Mikrobu tarafı tutulur mu?.. Hangi doktor vardır, hastalığın tarafını tutan?..

“—Ben mikrobu tarafını tutuyorum! Öbür doktorlar hastanın tarafını tutsun, ben de mikroptan yanayım, mikrobu destekleyeceğim.” denir mi?..

Mikrop yok edilmeye çalışılır. Aşırı uç, yaptırılmamaya çalışılır. Kötülük engellenmeye çalışılır, pislik temizlenmeye çalışılır. Küfür izâle edilmeye çalışılır.

Küfrü tutan varsa, yok olacak:

إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا

(الإسراء: ٨١)

(*Inne'l-bâtîle kâne zehûka*) [Zâten, bâtıl yıkılmağa mahkûmdur.] (İsrâ, 17/81) Başka çare yok... Hak ile bâtılın mücadelesinde, küfür ile imanın mücadelesinde, doğru ile eğrinin mücadelesinde, tarafsız kalmak bile suçtur. Öyle tarafsızlık olmaz! Orada taraf olmak şereftir. Hakkı tutacak!..

Faziletli insan, erdemli insan, dürüst insan, akıllı insan, iyilik isteyen insan hakkı tutar ve fazilet mücadelesi verir. Kötünün karşısına çıkar. Tarihte bunun misalleri var. Kendi medenî tarihimizde, dünya tarihinde, eski tarihlerde hakkı tutup da, tek başına olduğu halde, haktan yana olmuş insanlar var.

Öyle iki taraf, orta yol: “Sen de haklısın, sen de haklısın! Gelin boş verin, bu işe aldırmayın!” Öyle şey yok!.. Çünkü o küfürle, o şirkle, o dalâletle insanlar aldatılıyor, yanlış işler yapılıyor, canlar yakılıyor, sömürüler yapılıyor, pek çok zararlar ortaya çıkıyor. Toplumun onlardan kurtulması lâzım! İyi insanların hakkı tutup, hakkı hakim kılması lâzım. Yoksa insanlık gelişmezdi ki... İyilik hakim olmasaydı, iyi şeyler, toplum böyle gelişmezdi. Kötüler tasfiye edilmeseydi, ilkçağın kötülükleri barbarlık, vahşilik, yamyamlık aynen kalsaydı; olmazdı.

Şimdi bunlar tabii, “Biz sadece ve sadece ıslah edicileriz!” diyorlar, ama bu münafıkça bir söz. Yâni;

“—Sen Rasûlüllahsın!” dedikleri zaman gibi.

“—Ey Ebû Bekir, sen arslansın, kaplansın... Ey Ömer, sen iyisin... Ey Ali, sen şöylesin...” dedikleri gibi.

Bu yaptıkları tabii doğru değil. Onlar da inanmayıp:

“—Sen münafıklığı bırak, münafıklık çok büyük suçtur; Allah’tan kork!” demişlerdi.

c. Münafıklar Fesadcıların Ta Kendileridir

Allah-u Teâlâ Hazretleri de, ayet-i kerimede onlara cevabı veriyor:

أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِنْ لَا يَشْعُرُونَ

(البقرة: ١٣)

(*Elâ*) “Ey ehl-i iman, aldanmayın, mütenebbih olun!” *Elâ* edatı Arapça’da edat-ı tenbihtir, uyarı sözüdür. “Dikkat edin, bakın, sakın aldanmayın, uyanık olun, gözünüzü açın; (*innehüm hümü’l-müfsidûne*) onlardır müfsidlerin ta kendileri!” *Hüm* zamirini de koyarak, “Onlardır tam müfsidlerin kendileri!” buyruluyor. Yâni, “Onlar biz ıslah edicileriz diyor ama; onlar ifsad edicilerin, fesad çıkartıcıların, bozgunculuk yapanların ta kendileridir. (*Ve lâkin lâ yeş’urûn*) Ama belki, kendileri bile bu işin farkında değiller.” (Bakara, 2/12)

Bazen, yanlış yolda olanlar kendilerinin yanlış olduğunu anlamaz. Ölünceye kadar, kafası duvara toslayınca kadar, veya boynu devrilinceye kadar, veya hayatı sona erinceye kadar küfürde, şirkte, yanlışta ısrar ederler, inat ederler, dururlar. Kendisinin yanlış olduğunu kavrayamazlar. (*Ve lâkin lâ yeş’urûn*) “Fakat anlamaları mümkün değil.”

Tabii, (*lâ yeş’urûn*) sözünde; “Bu kafayla, bu halle giderlerse anlamaları mümkün olmayacak, bu işi anlayamayacaklar; şuurlarına bir türlü eremeyecekler, hatalarını kavrayamayacaklar.” mânâsı var.

Buradan Allah’ın ifadesiyle, Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin bizzat açıkça söylemesiyle anlıyoruz ki, “Biz muslih kimseleriz, ıslah edici, ıslahatçı kimseleriz.” demeleri yalan, onlar ifsad edici kimselerdir. (*Elâ innehüm hümü’l-müfsidûne*) “Hiç şüphe yok ki onlar

müfsidlerin ta kendileridir. Fesad çıkartıcıların, bozguncuların ta kendileridir. Bak uyumayın, dikkat edin, uyanık olun!” demek.

Onun için, müslümanların uyanık olması lâzım, her devirde, her zaman... Böyle, “Biz ıslahatçıyız, ıslah ediyoruz, düzeltiyoruz.” filan derken, her şeyi berbat edenlere kanmamaları lâzım!.. Çünkü onlar bazen kendilerinin yalanlarına, aşağı mahallede uydurdukları yalana, yukarı mahallede kendileri samimi inanmaya başlarlar. “Biz hakîkten muslihiz galiba, dur bakalım, halk da çok alkışlıyor.” filan diye, bir zaman geçtikten sonra, kendi yalanlarına inanmaya da başlayıverirler. İşin de farkına varmazlar.

Münafıkların durumunu anlamak lâzım, yaldızlı sözlerine bakmamak lâzım! “Düzelteceğiz, yapacağız, ediyoruz, iyi niyetliyiz...” demelerine bakmamak lâzım! Davranışlarına bakmak lâzım, işlerinin ne tarafa doğru gittiğine bakmak lâzım! Direksiyonu ne tarafa kıyırdıklarına, nereye götürmek istediklerine her zaman dikkat etmek lâzım! Çalımı yutmamak, aldanmamak lâzım! Çünkü Allah-u Teâlâ Hazretleri, (Elâ) diye tenbih edatıyla işaret buyuruyor.

d. Münafıkların Mü'minleri Küçümsemeleri

Sonra, bir ayet-i kerime daha... Ondan sonraki ayet-i kerimede buyruluyor ki:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ آمِنُوا كَمَا آمَنَ النَّاسُ قَالُوا

أَنُؤْمِنُ كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ

أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِن لَّا يَعْلَمُونَ

(البقرة: ١٣)

(*Ve izâ kîle lehüm âminû kemâ âmene'n-nâs*) Nâs, insanlar demek. “Bu münafıklara: ‘Bak münafıklık etmeyin, halkın, insanların, herkesin inandığı gibi siz de gelin, inanın! Öyle münafıklık yaparak ayrı bir yol tutturmayın, ayrı bir düttürü düttürmeyin! İnanın siz de... Bak herkes inanıyor, saadete eriyor. Siz de erin, siz de hizaya gelin!’ denildiği zaman...”

Yâni, bütün taburda herkes gayet güzel uygun adımla gidiyor, bir tanesi ters adımla gidiyor. Hemen belli olur. Hemen komutan onu düzeltir, ikaz eder: “Sen yanlış adım atıyorsun, düzelt!” der. Yanlış bir yere gitse, zaten belli olur.

“İnsanların inandığı gibi inanın!” denildiği zaman onlara... Çünkü onlar, “Biz Allah’a ve ahiret gününe inanıyoruz diyorlardı ama, o — geçtiğimiz haftaki ayetlerde söylediğim gibi— o laftan ibaret. “Şu inandım diyen insanlar, inançlarının gereği olarak neler yapıyorlarsa, hizaya gelin, siz de öyle yapın!” demek.

Çünkü ben inandım demek de yetmez; sözüne, imanına uygun davranışlarını da ortaya koyacak. Hem inandım diyor, hem de inançlı insanın yapması gereken işleri yapmıyor...

“İnsanların yaptığı gibi, siz de camiye gelin, Rasûlüllah’a itaat edin, Rasûlüllah’ın buyruğunu tutun!” gibi mânâlar taşıyor bu ikaz, onlara söylenen bu söz.

(*Kâlû e nü’minü kemâ âmene’s-süfehâ*) Söyledikleri lafa bakın ne kadar mütekebbirâne, ne kadar burunları büyük, ne kadar küstah!.. Ne kadar halkı ve diğer insanları küçük görüyorlar. Meselâ, Ebû Bekr-i Sıddîk avâm değil, seyyid... Kendisi söylüyor, Benî Temim’in seyyidi. Hazret-i Ömer Benî Adiy’in, Adiy Kabilesi’nin seyyidi. Hazret-i Ali Haşim Kabilesi’nin seyyidi, avam değil. Ama öteki insanlar. Yâni, kendilerinden başkalarını ne kadar tepeden bakıp hor görüyorlar, ne kadar kendilerin yüksek sanıyorlar. Burunları ne kadar havada, ne kadar küstah...

Diyorlar ki: (*Kâlû e nü’minü kemâ âmene’s-süfehâ*) “Süfehânın inandığı gibi mi biz inanacağız? Yapmayız öyle şey!” İstifham-ı istinkârî... Yâni böyle mi inanacağız demek, “Hayır, asla öyle bir inanca yanaşmayız!” demek, red mânâsıyla. Yâni yapmayız dediler.

Şimdi o devrin mütekebbir münafıkları, veya muhalifleri, dâimâ öteki müslümanları böyle hor görme durumunda idiler. Kendilerinin akıllarını beğeniyorlardı, tavırlarını beğeniyorlardı, kendilerini beğeniyorlardı. Kendilerini beğenmiş mütekebbir heriflerdi. Hatta ayet-i kerimelerde gelecek ileride, Rasûlüllah’a dediler ki:

“—Bizi bu avam tabakasıyla aynı durumda tutma! Bizim taraflarımıza gel, lüks evlerde bize İslâm’ı anlat!.. Bu avamın arasına gelmekten, bunlarla oturmaktan, biz yüksünüyoruz, çekiniyoruz, onları sevmiyoruz. Bunlar işte basit insanlar.” diye tepeden bakıyorlardı.

Ayet-i kerimede Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki:

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ

بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ

وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا

وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا

(الكهف: ٢٨)

(Va’sbir nefseke mea’llezîne yed’üne rabbehüm bi’l-gadâti ve’l-aşıyyi yürîdûne vecchê) [Sabah akşam Rablerine, onun rızasını dileyerek dua edenlerle birlikte candan sebat et! (Ve lâ ta’du aynâke anhüm türîdü zînete’l-hayâti’d-dünyâ) Dünya hayatının süsünü isteyerek gözlerini onlardan çevirme! (Ve lâ tuti’ men ağfelnâ kalbehû an zikrinâ ve’ttebea hevâhü ve kâne emruhû furutâ.) Kalbini bizi anmaktan gafil kıldığımız, kötü arzularına uymuş ve işi gücü aşırılık

olan kimseye boyun eğme!] (Kehf, 18/28)
“O fukaranın yanında sabret, onların yanına gitme, onlara yüz verme!” diyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri böyle mütekebbirleri sevmiyor. Peygamber Efendimiz’e de onların yanına gitmemeyi tavsiye ediyor.

Şimdi burada da, “Süfehânın inandığı gibi mi inanacağız biz?” dediler. Yâni, “İnanmayız, öyle şey olur mu hiç?” mânâsına. İnanmadıklarını, inanmayacaklarını bu sözle ifade ettiler.

Süfehâ ne demek? Sefihler demek. *Sefeh* masdarından; düşüncesinde, davranışında zayıflık, akılda noksanlık yâni isabetli hareket edememe mânâsına geliyor. *Sefih* demek; ne yapacağını iyi tesbit edemeyen, iyi davranamayan, olgun davranamayan, eğri büğrü, beceriksizce, budalaca, ahmakça iş yapan mânâsına geliyor.

Meselâ ayet-i kerimede geçiyor:

وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي

جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَامًا

(النساء:٥)

(*Ve lâ tü'tü's-süfehâe emvâlekümü'lletî ceala'llâhu leküm kıyâmen*) “Sefihlere malları teslim etmeyin! Miras olarak onlara geçse bile malları teslim etmeyin! O malları telef ederler, nereye sarf edeceklerini bilmezler.” (Nisâ, 4/5)

Buradaki sefihlerden maksat, çocuklar ve böyle malı, sermayeyi dirayetle yönetemeyecek olan kadınlardır. Onlara erkeklerin, akrabalarının, uygun kimselerin nezaret etmesi, onların yapamayacakları işleri yapıverip, onların malları telef etmemesini sağlaması emrediliyor. Yâni, sefihlerden maksat kadınlar, çocuklar olduğu o ayet-i kerimede görülüyor; siyak ve sibâkından, sözün akışından...

Burada tabii, bütün müslümanları kasdediyor böyle diyenler. Yâni, bütün müslümanlar sefih, isabetli düşünemeyen kimseler diye düşünüyorlar. Kendilerinin din konusundaki o tereddütlerini, kıyıda kalmalarını, geride kalmalarını güya akıl sanıyorlar.

Bunlara karşı da Allah-u Teâlâ Hazretleri, asıl akılsızların, fikirleri zayıf olanların, yanlış olanların kendileri olduğunu, yine ikaz edatıyla buyuruyor ki:

(*Elâ*) “Bak aldanmayın bu sözlere, iyice uyanın, iyice bilin ki; (*innehüm hümü’s-süfehâ*) işte o akli ermeyen, budala, ahmak, ne yaptığını, işini güzel düzenlemeyen, süfehâ, ahmak onlardır. (*Ve lâkin lâ ya’lemûn*) Ama bunu bilemezler, bilemeyecekler, anlamaları da mümkün olmayacak, olmuyor.” deniliyor.

Burada, Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin yine bildirmesiyle, tasdikiyle, bu imana gelmeyen münafıkların asıl beyinsiz süfehâ olduğu, asıl bozguncu olduğu bu iki ayet-i kerimede çok güzel bir şekilde isbatlanmış, bir belge olmuş oluyor bir müslüman için.

“Bunlar fesadçı, bozgunculuk yapanlar. Bunlar akıllı fikri yerinde olmayan akılsız, budala, ahmak takımı...” diyor Cenâb-ı Hak. Tabii müslümanlar kanmasın diye de, edat-ı tenbih ile “Gözünüzü açın, dikkat edin!” diye ikaz ediyor.

Şimdi o olayı tekrar hatırlayalım: Abdullah ibn-i Ubey ibn-i Selül’ün işletmek maksadıyla, dalga geçmek, alay etmek maksadıyla, kendi arkadaşlarıyla fısıldaşıp da, bu mübarek sahabenin yanına gelmesini düşünelim!

Ebû Bekr-i Sıddîk çok zeki bir insandı, hafızası kuvvetliydi. Ensâb-ı Arab’ı çok iyi bilirdi. Hazret-i Ömer ashabın yiğidi, kadı, hakim, fakihlerinden birisiydi. Yâni, hukuku son derece sağlam olan insan. Diyelim ki yâni bu devirde, temyiz mahkemesi gibi, böyle yüksek kimseydi. Sonra, Hazret-i Ali Efendimiz belagatta zirvede, şaheser güzel konuşan, zekî, mücahid, fevkalâde dirayetli bir insan.

Binâen aleyh, gerçekten de Ebû Bekr-i Sıddîk’a, Hazret-i Ömer’e, Hazret-i Ali’ye; “İnsanların inandığı gibi inanın!” dediği zaman, “Beyinsizler, süfehâ gibi inanır mıyız?” demeleri, zaten ahmakça bir söz, belli oluyor. Çünkü karşılarındaki insanlar, onlardan kat kat daha değerli...

İşte Abdullah ibn-i Übey ibn-i Selül ve onun hempaları; işte tarihte adı hürmetle yâd edilen, başımızın tâcı, ümmetin en değerli kimseleri... Sonra her birisi, büyük İslâm devletinin devlet reisi oldu. Hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîk, Hazret-i

Ömerü'l-Faruk, Hazret-i Aliyy-i Murtazâ... Üçü halife oldu. Burada demek o toplantıda Hazret-i Osman yoktu. Ama bu üçü devlet reisi oldu, İslâm devletinin reisi oldu.

Demek ki, münafıkların sözünün doğru olmadığını tarih de isbat etti. Asıl onların beyinsiz oldukları, tarihçe de desteklenmiş oldu. Zaten Allah'ın tasdiki yeter de, Allah tarihte de bunu göstermiş oldu.

e. Mü'minlere Biz de İman Ettik Demeleri

Üçüncü ayet-i kerimede bırakmak istiyorum, bu uygun olacak. Bundan sonra, yâni bunların sefih olduğu anlaşıldıktan sonra:

وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا

وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شَيَاطِينِهِمْ

قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِؤُنَ

(البقرة: ١٤)

(*Ve izâ leku'llezîne âmenû kâlû amennâ*) “Bu münafıklar, bu kaypaklar, bu kaytarıcılar, bu imansızlar, işleri çürükler...” (*Leku'llezîne âmenû*) *Lekû*, *lakıye* fiilinin mâzîsinin gâib sîgasının cemî müzekkeri. Yâni, “Onlar iman edenlerle mülâkî oldukları zaman, karşılaştıkları zaman...” Hani karşıdan Abdullah ibn-i Ubey ibn-i Selül ve hempaları geliyordu. Bu taraftan da bu mübarek, ileride

halife olacak mümtaz sahabeler geliyordu; *rıdvânu'llâhi aleyhim ecmaîn...* Benim anlattığım hadiseyi hatırlayın, karşılaştıkları zaman ne dediler?.. (*Kâlû âmennâ*) “İman ettik.” dediler. Ondan sonra da birbirlerine:

“—Bak biz böyle bunları işlettik, siz de hep böyle yapın karşılaştığınız zaman. ‘İman ettik, tamam tamam...’ deyin, ama ondan sonra bildiğinizi okuyun! Yâni küfrünüzde, münafıklığınızda devam edin!” diye nasihat ettiler.

Onlar da:

“—Ooo, sen ne iyi düşündün yâ... Sen başımızdan eksik olma, sen bize ne kadar faydalı şeyler öğretiyorsun!” diye onu beğendiler.

Beğenince, onların zümresinden oldular.

Abdullah ibn-i Übey ibn-i Selül, Hazret-i Ali’ye dedi ki:

“—Yâ Ebe’l-Hasan, böyle niye söylüyorsun?.. Münafıklık ne demek, öyle şey olur mu? Biz de senin gibi inanıyoruz, bizim tasdikimiz de sizin tasdikiniz gibi.” dediler ama, bu karşılaşmadan sonra, yine bildiklerini yaptılar .

“O karşılaşmada iman ettik dediler ama, (*ve izâ halev ilâ şeyâtînihim*) şeytanlarına gidip de, onlarla gizlice tenhada buluştukları zaman...”

Halâ-halev, halvet kelimesiyle ilgili. *Halvet* de تنها olmak, kimsenin olmaması, boş olmak filan mânâsına. Yâni bir insan bir insanla,

bazı insanlarla, başka yabancıların olmadığı tenha bir yerde, halvette böyle buluşur da, fıs fıs gizli bir şeyler konuşursa, işte o mânâ kastediliyor. (*İlâ şeyâtînihim*) İlâ; ile olduğu zaman, “Tenhada görüşmek üzere, onların yanına gittikleri zaman” mânâsına.

“Mü'minlere biz size inandık demişlerdi ama, şeytanlarının yanlarına gittikleri zaman, bu herifler, (*kâlû*) onlara da dediler ki: (*Innâ meaküm*) ‘Hiç şüphe yok ki biz sizinle beraberiz, sizin cephenizdeyiz, sizin yanınızdayız. (*Innemâ nahnü müstehziûn.*) Biz başka bir şey yapmıyoruz, sadece onlarla dalga geçiyoruz, istihzâ ediyoruz.’ dediler.” (Bakara, 2/14)

Burada da edat-ı tahsis var. “Başka bir şey değil yaptığımız; yâni biz imanımızı bildirmek için onlara gitmiyoruz, sadece istihza etmek için gidiyoruz. Dalga geçmek için, işletmek için onları, kandırmak için gidiyoruz.” diyorlar.

Niye kandırıyorlardı münafıklar müslümanları, niye bunu yapıyorlardı?.. Çünkü müslüman muamelesi görüp, müslümanlara sağlanan ganimetten taksimleri almak, orada rahat yaşamak, işlerini sürdürmek için.

Şeytanlarının yanına gittikleri zaman da, “Sadece dalga geçiyoruz, telaşlanmayın, biz sizinle beraberiz!” diyorlardı.

Şeyâtînihim, şeytanları demek. *Şeyâtîn* şeytan kelimesinin çoğulu. *Şeytan* kelimesi nereden gelmiştir, kökeni nedir, hangi anlamla ilgilidir?.. İki rivayet var:

1. *Şetane* maddesinden gelmiştir. *Şetane*, uzak olmak demek; şeytan da aşırı uzak demek. Evet doğru, şeytan haktan uzaktır, Cenâb-ı Hak'tan uzaktır. Müslümanların da onun yanına pek yaklaş-mamaları, şeytandan uzak olmaları lâzım! Tamam, uzak olmak kökeninden, *şetane* kelimesinden gelmiş olabilir. Bir rivayet bu.

2. Bir rivayet de *şeyeta* maddesinden. O da yanmak, boşa gitmek, bâtil olmak mânâsından. Şeytan da tabii yanacaktır ve icraatı boştur. Oradan da gelmiş olabilir. Hangisiyse mânâ.

Şeytan, herhangi bir varlığın aşırı gitmiş olanı, itidal çizgisinden aşırılığa kaymış olanı; azgınlıkta, kötülükte, habislikte öne geçmiş olanı, fevkalade temeyyüz etmiş olanı demek. Hatta bu kelimenin anlamını herkes bilsin diye, bir de tefsir kitaplarında anlatıyorlar:

Hazret-i Ömer RA halifeyken, Şam'a gittiği zaman, bir at çekmişler önüne:

“—Bin yâ emire'l-mü'minin!” diye.

Ata binmiş. Hazret-i Ömer ata binmeyen, deveye binmeyen bir insan değil. Yâni, at kullanmasını biliyor ama, at demek ki çok böyle çalımlı, hoplayan, zıplayan, yerinde durmayan bir şey. Hemen inmiş üzerinden:

“—Beni bir şeytana bindirdiniz, alın bunu!” demiş.

Yâni ata şeytan diyor, çünkü durmuyor, aşırı davranıyor.

Şimdi şeytan, gerek insanların aşırılarına denir, gerek cinlerin aşırılarına denir, gerek diğer mahlûklara denir. İblise de onun için şeytan deniliyor.

Şimdi burada, bu münafıklar şeytanlarıyla, gidip onların yanına baş başa kaldıkları zaman... Yâni müslümanlar yok orada artık. Mahrem, halvette kaldıkları zaman... Buradan anlaşılıyor ki bu aşırıları, azgınlar hem de tek bir şeytana gittiklerini söylemiyor, demek reis bir tane değil. (*İlâ şeyâtînihim*) “Birçok şeytanlarına gittikleri zaman” diyor. Demek ki, İslâm’ın karşısında Medine’de bir zümre var. Şeytan, aşırı mütemerrid, din düşmanı, İslâm düşmanı, peygamber düşmanı insanlar. Bu münafıklar, zaman zaman onların yanına gidiyorlar.

Bunlar kimdi?.. Tefsir kitaplarında deniliyor ki: Bunlar Medine’de İslâm’a karşı çıkmış olan yahudi hahamlarıdır. Münafıklar gidip onlarla konuşuyorlardı. Münafıklar Arap oldukları için, ehl-i kitabın bilgilerine sahip değillerdi. Ama hahamlar eski kitapları okuduklarından, bir çok şeyler biliyorlardı, akıl üretiyorlardı, taktik veriyorlardı münafıklara... İşte:

“—Gidin, inandık deyin, ondan sonra gece inandık, gündüz inanmadık deyin! Bir inanmış gibi görünün, dönün, öteki inananları da tereddüde düşürün, şöyle yapın, böyle yapın!” diyorlardı.

Onlara akıl öğretiyorlardı bu müslümanlarla mücadelede...

Buradakilerin maddî kişiler oldukları, bir takım insanlar oldukları, tefsir kitaplarında ekseriyet müfessirler tarafından kabul edilmiştir. Buradaki şeytan, yâni bu kendi içlerindeki kendilerini azdıran şeytanla baş başa kaldıkları zaman değil. Çünkü o şeytanı bunlar görmezler zaten. Şeytan onları görmeden idare eder.

“O insanların şeytanları olan din düşmanlarının, İslâm düşmanlarının yanlarına gittikleri zaman... Gizli toplantılar yapan, gizli yerlerde toplanan, ondan sonra da, ‘Yarın şöyle yapın, böyle yapın!’ diye taktik veren o heriflere, akıl hocalarına gittikleri zaman:

‘—Telaşlanmayın! Biz onlara gittik, iman ettik diye, sakın bizi müslüman olacak sanmayın! Biz öyle şey yapmıyoruz. Biz sadece ve sadece, yalnızca onlarla alay ediyoruz, korkmayın!’ dediler.”

f. Allah’ın Onlarla Alay Etmesi

Konuyu tamamlayalım, bâri bir ayet daha okuyayım:

أَللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ

(البقرة: ١٥)

(*Allàhu yestehziu bihim*) [Gerçekte Allah onlarla alay eder, (*ve yemüddühüm fî tuğyânihim ya’mehûn*) ve tuğyanlarında, azgınlıklarında onlara mühlet verir. Bu yüzden onlar bir müddet başıboş dolaşırlar.] (Bakara, 2/15)

Onlar müslümanlarla alay ettik dediler, diyorlar o şeytanlarına, akıl hocalarına. Allah da buyuruyor ki: “Allah onlarla alay ediyor.” Yâni, “Allah onların o istihzalarının cezasını, ahirette böyle istihza şeklinde ceza olarak verecek.”

Nasıl verecek?.. Cennetin yanına kadar gelecek münafıklar, cenneti görecekler. Hatta müslümanlara:

“—Yâ şu sizin yediklerinizden, içtiklerinizden bize sunun, ciğerimiz yandı, perişân olduk!..” filân diyecekler.

Allah aralarına bir sur örecek. Müslümanların tarafı rahmet, bu tarafı azab... Arada bir de kapı vurulacak, şey yapacaklar. Neden?.. Allah alay edecek. Alay ettiklerinin cezasını böyle gösterecek. Allah böyle cezalandıracak mânâsına.

Bir de, bu münafıklara niye böyle sert bir tedbir uygulamadı Peygamber Efendimiz? Madem ayetler geldi. Bunların yalancılıklarını zaten ferasetleriyle, kerametleriyle anlıyorlar. “Münafıklık yapma, doğru düzgün müslüman ol, öteki insanlar nasıl inandıysa inan!” diye nasihat ediyorlar. Niye bunlara sert davranmadılar? ..

Üç sebep, üç hikmet var:

1. İslâm sabırlı, terbiye imkânı tanıyor. Rûhi bakımdan semâhat tanıyor. Belki bir gün gelirler, hatalarını anlarlar diye, vakur bir şekilde onlara mühlet veriyor.

2. Bunların aileleri var, çoluk çocukları var. Onlar İslâm muhitinde müslümanlarla yaşarken, iyi müslümanlar olacaklar. Babaları gibi müslümanlığa karşı olmayacaklar.

Nitekim de öyle olmuştur. Abdullah ibn-i Übey ibn-i Selül'ün oğlu, halis müslüman olmuştur. Bu insanların çocukları, öteki nesiller iyi İslâm terbiyesi almış, iyi yetişmişlerdir. Yâni, o çocukların mü'min olarak yetişmesi de, bir fırsat oluyordu.

3. Bu münafıklar kalben iman etmedikleri halde, müslümanlara dokunmuyorlar. Bu adamlar müslümanlar gibi camiye geliyorlar, müslümanlar gibi namaz kılıyorlar; ama gerçekte müslüman değiller. Bir azab bu... İnanmadığı şeyi yapmak, birilerinden korkmak, yapmaya mecbur olmak... İşte Allah onları öyle rezil rüsvâ ediyor. Vicdanlarının karşısında, kendi karşılarında küçültüyor. İnanmadıkları işi yaptırtıyor, o da bir ceza oluyor. O da bir çeşit Allah'ın onlara cezası, istihzâ olmuş oluyor.

Şimdi Allah-u Teâlâ'nın (*Allàhu yestehziu bihim*) diye, "Ben onlarla" demeyip de (*Allàhu*) demesi, izhar-ı celâl ve kibriyâ içindir diyor tefsir kitapları. Yâni, yüksek makamından dolayı, Cenâb-ı Rabbü'l-âlemîn böyle onları muhatap almadığından, gâib sîgasıyla, onlara böyle yaptıkları amelin cinsinden ahirette ceza vereceğini bildiriyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri, bu ayetlerde bizlere çok şeyler öğretiyor. Peygamber Efendimiz'in zamanından sonra nice nice böyle, bu

ayetlerde tasviri yapılan, ıslah ediyoruz deyip toplumu bozan; topluma tepeden bakıp, toplumu hiçe sayıp, sefih sayıp, beyinsiz, budala sayıp, aslında kendisi ahmak ve budala olan ve topluma zarar veren, İslâm'a karşı çıkan insanların olabileceğini Selmân-ı Fârisî Efendimiz söylüyor. Müslümanlar da bunlara karşı uyarılıyor.

Kur'an-ı Kerim'in ilk sayfalarında, dikkat edin birinci sayfada Fâtîha var, çok güzel hakikatleri öğrendik. İkinci sayfada insanların kaç cins olduğu, sınıfları, cinsleri anlatılıyor. Mü'minler, eski dinlere mensub iken, İslâm'ın hak olduğunu anlayıp hem eski dinlerine inanmış, hem de yeni dini kabul etmiş ehl-i kitabın mü'minleri...

Bir kısmı da küfürde inat edip, devam edip, artık kalbi iyice tortulanıp yola gelmez hale gelmiş; küfürleri tabiat haline gelmiş, tabiat-ı saniyeleri haline gelmiş, kalbi, kulakları mühürlenmiş, gözleri perdelenmiş insanlar...

Bir de böyle müslümanların arasına girip de biz sizin gibi inandık deyip inanmayanlar; alay ediyoruz deyip kendilerini kandıranlar; halka tepeden bakıp, bunlar ahmak deyip, kendileri ahmak olanlar... "Onlarla biz dalga geçiyoruz!" deyip, aslında Allah'ın kendilerini öyle ahirette bu yaptıkları cinsten cezalandırdığı kimseler, yâni münafıklar var.

İşte insanların durumları bu, her devirde böyle... Bu devirde de böyle... Mü'minler uyanacaklar, gözlerini açacaklar, kendilerine

sahip olacaklar; Allah'ın sevdiği zümreden olmaya çalışacaklar. Kendilerini ve çocuklarını koruyacaklar. Bu iyi zümreleri anlayacaklar, destekleyecekler. Kötüleri anlayacaklar, onların hastalıklarını bilecekler; o hastalıklardan kendilerini, çoluk çocuklarını, toplumlarını koruyacaklar.

Çünkü, İslâm'ın dışındaki güya ıslah çalışmaları hep felâket getirmiştir, hep felâket getirir. Çünkü kâinâtı ve toplumu, bütün varlıkları yaratan Allah, en iyi bilir. Onların ıslahını, reçetesini de Allah verir. İnsanları ıslah ediyoruz derken, "*Cahil tabip candan eder.*" denildiği gibi atasözlerinde; ıslah ediyoruz derken nice devletleri batırmışlardır.

Bizim Osmanlı Devletimizi de, batılıların pohpohlarına kanarak ilericiyim diyen, batıcıyım diyen herifler ne yapmıştır?.. Devleti parçalamıştır, savaflara sokmuştur, çıkartmıştır... İslahatlar yapıyoruz derken gayrimüslimlere haklar vermiştir, isyancılara fırsatlar vermiştir. Devletin bir çok yerinde isyanlar çıkmıştır; Mora İsyanı, Balkanlardaki isyanlar... vs. derken memleketi, koca devleti batırmışlardır. Koca imparatorluğu küçültmüşlerdir. Hâlâ da, daha da küçültmek için çalışanlar var.

Allah müslümanlara uyanıklık versin... Bunları da, iyilik yapıyorum diye yapmaya yeltenenlere de, akıl fikir versin... Allah gözlerini açıtırsın... Müslümanları da bunların zararından korusun...

Devletimize, milletimize Allah izzet, Őevket, nimet versin... Rızası yolunda ebediyete kadar pâyidâr eylesin... Allah hepinizden râzı olsun...

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyicileri, bayramlarınız kutlu olsun... Her işiniz Allah'ın rızasına uygun olsun... Dünyanız ve ahiretiniz ma'mur olsun...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŐAN

19. 01. 1999 - AVUSTRALYA

[Bütün TEFSİR DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü